

Grammaticale kenmerken van het Marokkaans-Nederlandse etnolect. Inzichten op basis van het Moroccoorp

Freek Van de Velde¹, Stefania Marzo¹, Dirk Pijpops^{1,2}, Tom Ruetten¹, Eline Zenner^{1,2}
(¹KU Leuven, ²FWO-Vlaanderen)

Binnen de neerlandistiek is er uitgebreid aandacht voor het Marokkaans-Nederlandse etnolect, onder andere in het werk van Cornips & De Rooij (2003), Jaspers (o.m. 2005), El-Aissati et al. (2005), Nortier & Dorleijn (2008), Muysken (2013) en Van Meel et al. (2016). We weten uit dit onderzoek dat er veel variatie is in het gebruik van etnolectale elementen en dat jongeren bepaalde fenomenen bewust inzetten om sociale betekenis weer te geven.

Aangezien bestaand onderzoek meestal gebaseerd is op interactionele corpusdata, en dus op kleinere tekstcollecties (bijv. Boumans 2002), hebben we nog geen brede kijk op de mate waarin deze etnolecten verschillen van andere Nederlandse variëteiten. Om een grootschalige analyse mogelijk te maken, hebben Ruetten & Van de Velde (2013) het 'Moroccoorp' beschikbaar gesteld, een corpus van 10 miljoen tokens gelogd chatmateriaal van Marokkaans-Nederlandse chatkanalen. Door de aard en opzet van dat corpus is het goed vergelijkbaar met het 'Nederlands-Nederlands' chatmateriaal van het Condiv-corpus (Grondelaers et al. 2000). Dankzij de grootte van het corpus kunnen we nagaan in welke mate de huidige inzichten in de morfosyntactische eigenheid van het Marokkaans-Nederlandse etnolect generaliseerbaar zijn.

Hoewel Moroccoorp zijn nut bewezen heeft in lopend onderzoek naar de morfosyntaxis van het Nederlands (Van de Velde & Weerman 2014; Pijpops & Van de Velde 2016), is het niet vrij van problemen. Er is geen meta-informatie beschikbaar over de demografische of linguïstische achtergrond van de gelogde sprekers, en daardoor is het ook moeilijk in te schatten of de geaggregeerde resultaten een betrouwbare reflectie zijn van het etnolect. Daar komt nog bij dat het überhaupt niet vanzelfsprekend is het Marokkaans-Nederlandse etnolect af te zonderen als variëteit (zie ook Jaspers 2008, Cornips 2008: 114, en Van der Sijs 2014: 120-121), omdat de beoogde gemeenschap niet vast gedetermineerd is door de varianten die ermee geassocieerd worden, en vrij heen en weer kan bewegen tussen de etnolectische varianten en de standaardtalige of dialectvarianten. Niettemin blijkt uit exploratief onderzoek dat de bekende sjibbolets die in de vakliteratuur geassocieerd worden met het Marokkaans-Nederlands, met als bekendste voorbeeld overgeneralisering van zijdige determinatoren (type 'de meisje'), inderdaad in Moroccoorp geattesteerd zijn, afgezet tegen de baseline van het Condiv. In deze lezing brengen we een aantal studies bij elkaar die gebruik gemaakt hebben van Moroccoorp-data. Het gaat om:

- (a) inflectie op adjectieven ('een mooie verhaal')
- (b) genustoekenning ('de paard')
- (c) de d/w-verschuiving ('het mooiste dat/wat ik gehoord heb')
- (d) de partitieve genitief ('iets interessant(s)')
- (e) verzwakking van sterke werkwoorden ('hij drinkte')

Als we de resultaten onderling vergelijken, blijkt dat sommige morfosyntactische eigenaardigheden van het Nederlands wél en andere geen verschillen vertonen tussen het Moroccoorp met Condiv. We overlopen in deze lezing ook de redenen die voor dat verschil geopperd worden, zoals de verklaring

van Pijpops & Van de Velde (2016) dat de mate van transparantie een rol speelt (zie, voor vergelijkbare noties, ook Leufkens 2015 over transparantie en Adger 2006 over (un)interpretable features).

- Adger, D. 2006. 'Combinatorial Variability'. *Journal of Linguistics* 42(3): 503-530.
- Boumans, L. 2002. 'Meertaligheid op de Marokkaanse elektronische prikborden'. *Levende Talen* 3: 11-21.
- Cornips, L. 2008. 'Loosing grammatical gender in Dutch. The result of bilingual acquisition and/or an act of identity'. *International Journal of Bilingualism* 12(1-2): 105-124.
- Cornips, L. & V. de Rooij. 2003. 'Kijk, Levi's is een goeie merk: maar toch hadden ze 'm gedist van je schoenen doen 'm niet'. In: J. Stroop (red.), *Waar gaat het Nederlands naartoe? Panorama van een taal*. Amsterdam: Bert Bakker.131-142.
- El-Aissati, A., L. Boumans, L. Cornips, M. Dorleijn en J. Nortier. 2005. Turks- en Marokkaans Nederlands. In: Van der Sijs, N. (red.), *Wereldnederlands. Oude en jonge variëteiten van het Nederlands*. Den Haag: Sdu. 149-183.
- Grondelaers, S., K. Deygers, H. Van Aken, V. Van den Heede & D. Spielman. 2000. 'Het CONDIV-corpus geschreven Nederlands'. *Nederlandse Taalkunde* 5(4): 356-363.
- Jaspers, J. 2005. *Tegenwerken, belachelijk doen: talige sabotage van Marokkaanse jongens op een Antwerpse middelbare school*. Brussel: VUB Press
- Jaspers, J. 2008. 'Problematising Ethnolects: Naming Linguistic Practices in an Antwerp Secondary School'. *International Journal of Bilingualism* 12(1-2): 85-103.
- Leufkens, S. 2015. *Transparency in language: A typological study*. Utrecht: LOT.
- Meel, L. van, F. Hinskens & R. van Hout. 2016. 'Co-variation and varieties in modern Dutch ethnolects'. *Lingua* 172-173: 72-86.
- Muysken, P.C. 2013. 'Ethnolects of Dutch'. In: F. Hinskens & J. Taeldeman (eds.), *Language and space: Dutch*. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Nortier, J. & M. Dorleijn. 2008. 'A Moroccan Accent in Dutch: A Sociocultural Style Restricted to the Moroccan Community?'. *International Journal of Bilingualism* 12(1-2): 125-142.
- Pijpops, Dirk and Freek Van de Velde. 2016. 'Ethnolect speakers and Dutch partitive adjectival inflection. A corpus analysis'. *Taal en Tongval* 67(2). 343-371.
- Ruette, Tom & Freek Van de Velde. 2013. 'Moroccorp: tien miljoen woorden uit twee Marokkaans-Nederlandse chatkanalen'. *Lexikos* 23: 456-475.
- Sijs, Nicoline van der. 2014. 'Systematisch onderzoek naar Nederlandse contactvariëteiten'. *Taal en Tongval* 66(2): 117-142.